

MISSZIÓI LAPOK.

(KÜLMISSZIÓ.)

Evangélikus egyházi, bel- és külmissziói havi folyóirat.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Scholtz Ödön, evangélikus lelkész,

Ágfalva (Sopronmegye),

kihez a lap szellemi és anyagi részét illető összes közlemények küldendők.

Előfizetési ár egész évre 5 korona.

Egyes szám ára 50 fillér.

Hirdetések egyezség szerint számíthatnak.

Mert van sok engedetlen, hiábavaló beszédű és csaló, kiváltképen a körülmétkedésből valók, akiknek be kell dogni szájokat; akik egész házakat feddülnek, tanítván rút nyereség okáért, amiket nem kellene. Azt mondta valaki közülök, az ő saját prófétájok: A krétaiak mindig hazugok, gonosz vadak, rest hasak. E bizonyosság igaz; annakokáért fedd őket kimelés nélkül, hogy a hitben épek legyenek, nem ügyelvén zsidó mesékre és az igazságot megvető emberek parancsolataira. (Tit. 1, 10—14.)

„Tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített“ (II. Tim. 3, 17). Eme apostoli ígében foglalhatók össze a szakaszunkat megelőző s a megválasztandó presbyterekre vonatkozó követelmények. Tökéletes legyen az Isten szolgálója, hitével és erkölcsével egyaránt kitünő, harcra készen és harcra alkalmas, ki védeni és támadni is tud. *Mert van sok engedetlen, hiábavaló beszédű és csaló, kiváltképen a körülmétkedésből valók.*

A nagy időknek kóros jelensége mutatkozott Krétában is. A legszentebb eszméket is beteges, sőt veszélyes kinövések takarójául vették. Az apostol nem volt meglepetve; előre tudta már. Keserű tapasztalatai voltak többi gyülekezeteiből s a keresztyénség elleneinek fegyvere és harcolási módja mindig és mindenütt ugyanaz. Azután az új krétai keresztyén gyülekezetek azonnal megalakulásuk után élénk érintkezésbe jutottak a többi gyülekezetekkel s amely mozgalmak ezekben jelentkeztek, azokba is csakhamar átsaptak. Csoda-e, ha Pál apostol oly határozottan állította, hogy *van* sok engedetlen? Ném szektáról van szó, mely a gyülekezet kebeléből kivált volna, hanem azokról a bűnös hajlamokról, melyeket az áttérők a keresztyénségbe már magukkal hoztak. Különösen a zsidóságból átjött gyülekezeti tagok szolgáltattak okot a panaszra, kik a zsinagógákban ural-

kodó szellemet új gyülekezetükbe is áthozták, az ószövetségi iratokat semmibe sem vették, hanem inkább mindenféle filozófiai műszavakat és elméleteket gyártottak, hogy összeegyeztessék Mózes tanait a görög filozófusok bölcseségével. Az evangéliomot ugyan mohón kapták fel, — hiszen az ujság ingerével hatott reájok! — de csakhamar ettől is elfordultak megint. Az apostolnak világos, mindenki előtt könnyen érthető tanításában botránykövet láttak. Mélyebb igazságokat kezdtek benne keresni, melyeket az egyszerű burokból ki kell hüvelyezni. Ilyképen ámitották önmagukat s ámitottak másokat. Hiábavaló, üres volt minden beszédük; az igaz tudomány csak az volt és maradt, melyet Pál hirdetett. A csalók megtévesztő beszédei sem békességet nem adhattak a jelenben, sem bizalmat nem kelthettek a jövő iránt.

De annál több kárt okoztak. *Egész házakat feldulnak.* Minden család egy kis gyülekezet, melyben a tagok a legszorosabb közösségben élnek. Amit az egyik tag felvesz magába, az a többiekre is könnyen áthat. A tévtanítók romboló munkája ezért oly félelmes. Pedig csak rút nyereség okáért hirdetik azt, amit nem kellene. Csak saját hasznukat keresik. *Azért be kell dugni a szájokat,* nem parancsszóval, mert Jézus sem terjesztette erőszakkal Istennek országát, pedig kérhette volna az Atyát, hogy adjon mellé többet tizenkét sereg angyalnál (Máté 26, 53); csak az igazságnak meggyőző erejével, Isten igéjének kétélű fegyverével küzdött. Tanítványait is eziránt utasítja s biztosítja a sikerről. „Mert én adok nektek szájat és bölcseséget, melynek ellene nem szólhatnak, sem ellene nem állhatnak mindazok, akik magukat ellenetekbe vetik“ (Luk. 21, 15). Isten igéjével némitsuk el az ellenkezőket! Ne gondolja senki, mi dolgom vele, ha a krétaiak elferdítették az evangéliomot s Pálnak és Titusnak annyi bajt okoztak. Ne felejtsük, hogy ez nekünk tanításra iratott, hogy belőle erőt merítsünk a küzdelemre s reményt a győzelemre. Mert közöttünk is van sok hiábavaló beszédű és csaló, kik egész családokat dúlnak fel, sőt egész népeket juttatnak a romlás szélére azáltal, hogy elferdítvén az Istennek kijelentését, saját bölcseségüket hirdetik evangéliom gyanánt. Rosszabbak azok, mint sok fenkölt pogány bölcs és költő, kik oly időben, mikor az Isten a pogányokat még a maguk útján hagyta haladni,

bár tudatlanul, műveikben itt-ott máris az egy igaz Istent szolgálták. S ha az a sugár, mely Isten világosságából egyes pogányoknak jutott, nem tudta is teljesen eloszlatni a homályt, mely a népeket körülvette, de egyeseket mégis megvilágosított, hogy mikor eljött az idők teljessége és a teljes világosság, megismerhették azt, ami üdvösségökre szolgál. De egyébként is szolgálatot tettek eme bölcsek az evangéliomnak. Figyelmeztették az apostolokat a megtérítendő népek nemzeti hibáira, bűneire s ezáltal megkönnyítették az alkalmas fegyverek megválasztását. Kréta különösen veszedelmes talaj volt az evangéliom magvára nézve. Pál apostol jól tudta ezt, mert ismerte a krétai születésű *Epimenidesz* költő egyik versét, mely szerint: *a krétaiak mindig hazugok, gonosz vadak, rest hasak*. Erre hívja fel Titus figyelmét is, hogy ne legyen közömbös aziránt, ami szinte a nép közjelméből folyik. A bűnök tengerében könnyen elmerül a hitnek hajója s ahol hit nincs, erkölcs sincs. Ezsaiás próféta is (Ezs. 6, 5) nemcsak azért kiált jajt önmagára, mivel tisztátalan ajkú, hanem azért is, mivel tisztátalan nép között lakik. Titus se kicsinyelje a veszélyt, melyben a krétaiak forognak. *Epimenidesz* bizonyossága igaz, a krétaiak tényleg hazugsággá változtatják az Isten igazságát; amellett restek s a dologkerülés sok bűnnek szülőanyja (Sirák 39, 29). Ezért legyen mindig résen, hogy bűnös hajlamaik el ne ragadják őket s *kimélés nélkül feddje őket, hogy a hitben épek legyenek*. A pogány hajlamok nem vesznek ki egykönnyen az áttért népeknél, különösen, ha azok megtérése hirtelen történt. De kimélés nélkül kell azokat irtani. Meg ne alkudjunk velök; Krisztus teljesen új embert kíván, kiből a régiből semmi sincs meg. Új bort sem töltenek ó tömlőkbe (Máté 9, 17). S ne csak a durva bűnök ellen küzdjünk, hanem minden bűn — legyen az akár nyilvános, akár titkos — egyaránt megfedendő. Csakis így lehetnek gyülekezeteink épek a hitben. Az igaz hit az erkölcsi bajok, a bűnök komoly ismeretén alapszik. Akinél ez megvan, az meg is van győződve arról, hogy senki más a gonosztól meg nem szabadíthatja, mint Krisztus Jézus, a világ megváltója. S e meggyőződésében Krisztusban él és a Krisztus öbenne. Az olyan ember *nem ügyel zsidó mesékre és az igazságot megvető emberek parancsolataira*, nem gondol azzal, mások hogyan magyarázzák az Isten igéjét, mert önála élő és ható az.

Jelenleg a Szentírás hivatottak és hivatlanok részéről sok támadásnak van kitéve. Mint ama hellenista zsidók Istennek kijelentését a görög filozófusok tanaival akarták összeegyeztetni, úgy most sokan, kik az Írás tekintélyét egyes természettudósok hirdette materialisztikus és monisztikus eszméktől féltik, ezekkel igyekeznek azt kibékíteni. Pedig hiába való ezen fáradozásuk. Az igazi tudomány nem veszélyezteti a szent igazságokat; amint mi meg is vagyunk győződve, hogy semmi téren nincs és nem is lehet oly igazság, mely ezekkel ellenkeznék. Isten igéje nem tudomány, hanem élet, mely meg nem szégyenül, hanem megmarad örökre!

S. J.

Felhívás

a magyarhoni ágost. hitv. evang. misszióegyesület érdekében.

A magyarországi ágostai hitv. evangélikus keresztyén egyetemes egyház 1908. évi október hó 7. s következő napjain Budapesten megtartott közgyűlése a közgyűlésről felvett jegyzőkönyv 132. pontja alatt misszióegyesületünk alapszabályait jóváhagyta s a misszióegyesület ezen jóváhagyott alapszabályok alapján f. évi február hó 2-án Pozsonyban megtartotta alakuló közgyűlését, melyen véglegesen szervezkedett.

Az alakuló közgyűlés egyhangú bizalma az alulírottakat bizta meg a misszióegyesület első vezetésével s midőn ezen megtisztelő megbízatást Isten megsegítő kegyelmébe vetett hittel elfogadtuk, tudjuk, érezzük, hogy milyen nehéz s felelősségteljes kötelesség teljesítésére vállalkoztunk.

Igaz, az alakuló közgyűlés s a vele kapcsolatban tartott I. országos evangélikus misszióünnepély lélekiemelő lefolyása megmutatta, hogy a misszióügy barátainak eddig kifejtett lelkes munkássága folytán egyházunk nemcsak Pozsonyban bir eleven missziói gyülekezettel, hanem a szent ügynek az ország minden vidékén is vannak áldozatkész s odaadó hivei.

Mégis a megalakult országos ág. h. ev. misszióegyesületnek külső és belső kiépítése, a missziói érdeklődésnek és áldozatkészségnek egész országos egyházunkban való felköltése, az egyház hitvallásának sziklaalapján álló összes misszióbarátoknak egyesületünkben való összegyűjtése s ezáltal annak olyan nivóra emelése, hogy munkássága ág. h. evang. országos egyházunkhoz méltó s az egyetemes lutheránus egyház missziói munkásságában számottevő legyen, olyan feladat, melynek megoldásához saját erőnk, minden buzgóságunk s hívő lelkesedésünk dacára is kevésnek bizonyulna.

Épen azért nem szününk meg buzgó imában kérni az egyház Urát, Krisztust, adja áldását az ő országának terjesztését célzó egyesület fejlesztése és felvirágoztatása érdekében kifejtendő munkánkhoz s egyuttal azon bizalomteljes kéréssel fordulunk hazai ág. h. evang. egyházunknak a misszió-

ügy iránt érdeklődő tagjaihoz, hogy támogassanak bennünket a Krisztus misszióparancsán nyugvó szent munka és vállalt kötelesség kifejtésében és teljesítésében.

Különösen arra kérünk mindenkit, akit szive indít, hogy lépjen be az egyesület tagjai közé. „Az egyesület tagjai — az alapszabályok 6. §-a szerint — rendesek és pártolók. *A rendes tagok évi 3 K tagsági díjat fizetnek, megkapják az egyesület hivatalos kiadványait s a közgyűlésen szavazati joggal bírnak. A pártoló tagok évi járuléka 1 K, de a közgyűlésen csak tanácskozási joguk van.*“

Egyházi testületek, egyesületek, gyülekezetek s jómódú egyháztagok a rendes tagsági díj tőkéjét 100 koronát is befizethetik, mely esetben *alapító tagok* lesznek. Az így befolyt tőke alapítványszerűen kezeltetik, s több évi részletben is törleszhető. Csak az ily módon, valamint hagyományok útján befolyó alapítványi vagyon teszi idővel lehetővé, hogy nagyobb arányú missziói vállalkozásba foghassunk.

Midőn az egyetemes gyűlés misszióegyesületünk alapszabályait jóváhagyta, ezzel az egyház által kifejtendő összes missziói munkát угyszólván egyesületünkre ruházta át. Azért kérjük mindazokat, kik missziói ünnepélyeket akarnak rendezni vagy missziói előadásokat tartatni, forduljanak szükség esetén utbaigazításért mindig bizalommal hozzánk, illetőleg egyesületünkhöz. Különösen kívánatos volna, hogy ha az őszi és tavaszi hónapokban (adventben és böjtbén) a misszióügy megismertetése végett egy-egy egész esperességre kiterjedő missziói körutazást lehetne évenként rendezni, amit egyesületünk az egyházunkban szokásos mindhárom nyelven szintén kész volna előmozdítani. Az ilyen körutazásokhoz kívánatra hittérítőket is meghívunk, óva figyelmeztetünk azonban mindenkit, hogy ezentul csak egyesületünk ajánlatával' ellátott hittérítőknek adjanak hitelt, nehogy még továbbra is az utóbbi időben nagyon is gyakori, magukat hittérítőknek kiadó csalóknak (aminő pl. legujabban egy Badal Allawardi név alatt utazó állítólagos perzsiai ev. lelkész) essenek áldozatul.

Az egyesület jövedelme — az alapszabályok 5. §-a szerint — a tagok évi járulékán felül a gyülekezetekben évenként tartandó missziói istentisztelet offertóriumá. Ezen istentisztelet legalkalmasabban rendszerint vizkeresztkor vagy pünköst másodnapján tartható. Igen kérjük azért a lelkész urakat, tartsanak gyülekezetükben évről évre rendszeresen missziói istentiszteletet, s küldjék be az offertóriumot, a gyülekezetükben esetleg befolyó egyéb adományokkal s a netán jelentkező tagok járulékaival együtt *Broschko G. A. lelkész egyesületi pénztárhoz, Budapest IV., Deáktér 4. I. em.* cím alatt. Azonkívül tisztelettel felkérjük egyházi lapjaink igen tisztelt szerkesztőit, sziveskedjenek egyesületünk céljaira lapjukban is gyűjtést nyitni s a befolyó adományokat félévenként egyesületi pénztárunkba juttatni. Bizonyára *e lapnak olvasói* között is lesznek számosan, kik szívesen áldoznak évenként valamit a hittérítés szent ügyének oltárára.

Egyesületünk *kiadványokat* is ad ki a misszióügy általánosabb megismertetése végett, melyeknek jövedelme szintén az egyesület bevételeit

gyarapítja. Az első kiadvány e napokban hagyja el a sajtót; egy „Emlékkönyv“, mely az alakuló gyűlés alkalmával tartott (magyar-, német- és tót-nyelvű) prédikációkat, az alakuló közgyűlés jegyzőkönyvét, a missziói ünnepélyen tartott beszédeket s az alapszabályokat tartalmazza. Rendes tagok ezen füzetet díjtalanul kapják, mások 1 koronáért megszerezhetik az elnökségnél. Felhívjuk ezen értékes, olesó könyvre az érdeklődők figyelmét.

Végül, mivel valószínű, hogy egyházunkból ezentul egyre több ifju jelentkezik majd a hittérítői pályára, kérjük, hogy ezeket hozzánk utalni sziveskedjenek, mivel a lipcsei missziói szeminárium ezentul csak egyesületünk által ajánlott ifjakat vesz fel s mi is csak ezek kiképezteséről gondoskodunk.

Hogyha ily módon sikerül egyházunknak a misszióügy iránt érdeklődő összes tagjaival összeköttetésbe lépni s ha a maga helyén mindenki megteszi azt, amit a szent ügy érdekében csak megtehet, úgy remélhetjük, hogy Isten áldása kíséri egyesületünk működését s hogy az alapvető munkát, melyre Berne bízva vállalkoztunk, elvégezhetjük úgy, ahogy szívünkben óhajtjuk. Tegye meg azért velünk együtt egyházunk minden misszióbarátja szent kötelességét s válassza úgy mint mi, ezen jézusi mondást jelszavául: *„Valaki az eke szarvára veti kezét és hátra tekint, nem alkalmas az Isten országára“* (Luk. 9, 62).

Ne tekintsünk azért immár hátra, hanem törekedjünk a magyarhoni ág. h. ev. misszióegyesület felvirágoztatása érdekében, hívő lélekkel, lelkes szívvel s áldozatrakész komoly elhatározással **mindég előre!**

Pozsony és Ágfalva, 1909 március havában.

Steltzer Endre,

városi tanácsos,
a magyarhoni ág. h. ev. orsz. misszióegyesület
világi elnöke.

Scholtz Ödön,

ágfalvai lelkész,
az országos ág. h. ev. misszióegyesület
egyházi elnöke.

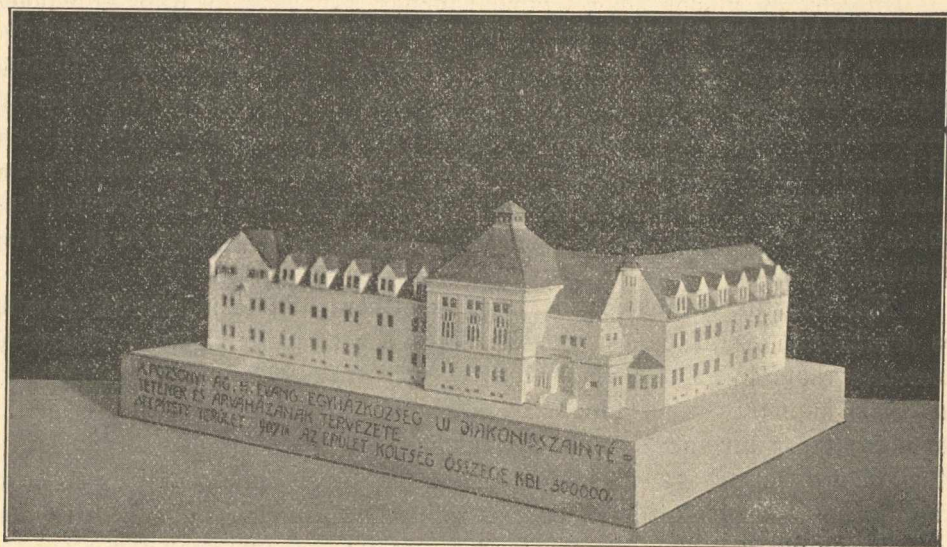
A pozsonyi diakonissza-anyaházról.

A pozsonyi diakonissza-anyaház röpiratot bocsátott ki az intézet fejlesztése érdekében.

Hazai ág. h. ev. egyházunk ezen első és eddig egyetlen anyaházát 1891. augusztus 2-án nemes önzetlenséggel a pozsonyi gyülekezet nyitotta meg s bár a gyülekezet azóta már egy egész sor diakonissza-állomást is létesített, mind-egdig nagy áldozatok árán ugyszólván maga is tartotta fen az anyaházat. Azonban az Isten látható kegyelme folytán növekedő anyaháznak kiadásai is egyre növekednek, s egy új célszerű épületre is égető szüksége van, mivel az eddigi épület szűk és egészségtelen s az építkezés mielőbbi megvalósultától függ az intézet további fejlődése. Az új épület terve már el is készült; Theisz Szigfried műépítész, a gyülekezet szülőtte készítette s bár egyaránt megfelel a célszerűség és a szépség követelményeinek, felépítése mégis csak 300,000 koronába kerülne. Sajnos azonban, ezen összegnek még csak körülbelül harmadrésze van együtt s a fentartó pozsonyi gyülekezet most

azon kéréssel fordul hazai egyházunk többi gyülekezeteihez, hogy legyenek az építkezésnél segítségére. „Ha minden gyülekezet átlag csak évi 5 koronát biztosít és azt pontosan be is szolgáltatja, haladéktalanul megkezdhetjük az építést.“ Ezt az áldozatot bizony minden gyülekezet könnyen meghozhatná.

A röpirat második kérése, hogy küldjünk olyan hajadonokat vagy gyermektelen özvegyeket, akik 18. életévüket már betöltötték és 40. életévüket még meg nem haladták s akiket a Krisztusban tapasztalt kegyelemért érzett hála indít reá, a diakonissza pályára. Mert az aratásra váró gabona itt is sok, de az arató kevés. Már pedig az anyaház csak úgy felelhet meg a gyülekezetekből mindenfelől érkező azon kérésnek, hogy küldjön nővéreket a gyülekezetekben mind sűrűbben szervezett diakonissza-állomá-

A pozsonyi diakonissza-anyaház tervezett új épülete.

sokra, ha viszont a gyülekezetek is ellátják az anyaházat alkalmas diakonissza-növendékekkel. Hány papeány, tanítóleány s hány más kegyes hajadon van szanaszét gyülekezeteinkben, kiknek az Ur nem jelölt ki más pályát, talán azért, hogy mint diakonisszák az Ő szolgálatába lépjenek. A protestáns külföldön Isten különös kegyelmének tartják, ha egy női családtag diakonissza lesz s a legelőkelőbb főúri körök leányai is előszeretettel lépnek ezen pályára. Győzzünk le azért mi is minden előítéletet s buzdítsuk leányainkat, hogy lépjenek ezen gyönyörűsége hivatásra s szolgálják hálás szívvel az Urat s az anyaszentegyházat.

A röpiratot lapunk mai számához mellékeljük, de mivel az idővel el-kallódik, azért a tervezett új épület képét lapunkba is lenyomattuk. Egyben megemlítjük, hogy a diakonissza-anyaházba való felvételért lic. Schmidt K. J. vezető lelkészhez, Pozsony, Bél Mátyás utca 23. sz. kell fordulni, míg az adományok az ág. h. ev. egyházi iroda címére, Pozsony, Konventutca 6. sz. a. küldendők.

S. Ö.

A torzsai evang. konfirmandus-otthon.

A következőkben röviden be akarunk számolni a torzsai ág. h. ev. hitközségben felállított konfirmandus-otthonról.

Az Urnak dicsőség! így kell mindenekelőtt felkiáltanunk, mivel meghallgatta a mi könyörgésünk hangját és számos hitsorsosunk szívét ezen mi csendes hajlékunk felé irányította, nemcsak hazánk legtávolabbi vidékeiről, hanem a messze külföldről is. Igen, dicsértessék az Ur!

Amint ismeretes intézetünk minden jó barátja előtt, 1908 tavaszán sikerült egy az iskolához és templomhoz közelfekvő házat 15,000 koronáért megszerezni. A sok adomány közül, melyek mint az édes nedű a csörgedező forrásból hozzánk befolytak, ki kell emelnünk a nagyobbakat: így a Gusztáv-Adolf-egyesület központi elnökségétől érkezett 1000 márka, hasonlóképpen a bányai kerület is méltányolni tudta a mi intézetünk nagy fontosságát és 4000 korona szeretetadományt juttatott kezeinkhez. (Itt akarom megemlíteni, hogy annak idején az összes adományok az évi jelentésben fel lesznek tüntetve.) Ezen segítő szeretet tette lehetővé a házvételből származó adósságnak törlesztését egészen 1700 koronáig. De nem kételkedünk abban, hogy az Urnak jósága és hűsége a gondok eme hegyén is át fog bennünket vezetni.

Elhatároztuk továbbá azt is, hogy az otthont állandóan lakottá tesszük és *árvaházzal* kötjük össze. Ennek eléréséhez a helybeli hivek résztvevő szeretete rakta le az első alapkövet. Husvét óta (1908) alapot gyűjtöttünk, melynek kamatai árvák gondozására fognak fordítatni és erre a célra a mi áldozatkész hiveink Torzsán mai napig közel 3500 koronát adtak össze. Magától értetődik, hogy ez csak olyan, mintha egy cseppet öntünk egy forró kőre, de mi a kezdet-kezdetén nem is törekszünk a magasba, hanem szépen alant kívánunk maradni, mert nem kifejlett fát, hanem csak kis csemetét akarunk a talajba ültetni. Ezt fogjuk azután nevelni, ápolni, gondosan körülásni és öntözgetni és bizonyosak vagyunk benne, hogy az majd fejlődik, növekszik, virágozik és gyümölcsözik. Ezért mindazokat, kik evang. egyházunknak maradandó értékű szolgálatot óhajtanak tenni, kérjük, nyujtsák segítő kezeiket felénk, hogy művünk igazán erős, hatalmas és Istennek tetsző legyen.

Gyermekekben nincsen hiány; ezen a beláthatatlan síkságon bőven találkozhatnak. Ezen a télen 29 gyermeket gondozunk, 18 fiút és 11 leányt.

Itt Délmagyarországon a népes helységek és vidéki városok sokszor kétóránnyira fekszenek egymástól és a különféle nemzetiségek és vallásfelekezetek egész konglomerátját foglalják magukban. Egyik helyen németek, másikon magyarok, másutt megint tótok, szerbek, ruthének, románok és horvátok laknak. Elszórva és a helységektől jól távol vannak a tanyak, ezek jobb gazdáké és földbirtokosoké és itt csak béresek és gazdasági cselédek laknak. Amit itt „országút“ elnevezéssel illetnek, az télen át nedves időjárásban nem más, mint lutus supra lutum, amelybe a szekérkerék tengelyig süllyed. Sokszor megakad minden forgalom és az emberek elzárva

a világtól gyermekeiket sem iskolába nem küldhetik, sem vallásoktatásra. Irgalmas Isten! Micsoda szomorú tapasztalatokat kell itt szerezni az ilyen helységekből és majarokban, ahol az öregebb emberek már csak névleg evangélikusok, gyermekeik azonban és azoknak gyermekei drága evangéliumi egyházunktól már teljesen elidegenedtek és ezek számunkra elvannak veszve. Szomorodott szívvel kell ilyenkor bevallanunk: az ellenség tette ezt, amely csábjaikat kinyújtja utánuk. Semmiféle eszközzel nem lehet ezeket már visszaszerezniük.

Innen rekrutálódik legtöbb gyermekünk. Sajnos, a legutóbbi télen még nem tudtunk ezeknek otthonunkban helyet szorítani, mert az adás-vevési szerződés értelmében a ház gazdája még csak karácsonykor hurcolkodott ki. Egy uradalom azonban ajánlkozott, hogy egy bizonyos számú gyermeket naponkint ideszállít. Korán reggel még 6 óra előtt az egyes tanyákon megálló kocsira ülnek a gyermekek és 8 órakor, sokszor jóval később, megérkeznek az iskolába, ahol ingyen részesülnek elemi- és vallásoktatásban. Délben ebédet kapnak. December végéig 1017 mond: egyezertizenhét ebédet szolgáltatunk ki és mivel mind szegények, ingyen tettük ezt. Iskola után ismét hazaviszik őket, az ellenkező irányban lakók gyalog mennek; legjobban járnak még azok, akik a vasut mentén laknak, mert ezek esőtől és szélétől védve mehetnek haza.

Ha sikerül otthonunkat Isten segédelmével jövő őszre lakhatóvá tennünk, akkor úgy nekünk, mint a gyermekek szüleinek egy nagy kő esik le szívünkről, mert a gyermekeknek meg lesz a biztos otthonjuk és nem lesznek kitéve annak, hogy esetleg egészségükben szenvedjenek kárt. Hiszen csak a minap történt, hogy a kocsi a sötétben egy árokba fordult és 4 gyermek megsérült.

Minden gondunk most már arra irányul, hogy otthonunkat rendbehozzuk és lakhatóvá tegyük, ami természetesen ismét meglehetősen pénzkiadással jár, mert a házhoz hozzá is kell építeni és át is kell azt alakítani. Sajnos még messze vagyunk a céltól és hogy azt elérhessük, rászorulunk még a meleg érdeklődésre és adakozó kezekre. Szükségünk van a tagoknak növekedő körére, kiknek rendes évi járulékaik az intézetnek erős pénzügyi alapot adnak. Szükségünk van alapító tagokra, kik szegény gyermekek számára ingyen helyeket létesítenek, mert ezeket talán eszköz hiányában nem tudnók felvenni. Szükségünk van végre nagyobb adományokra, hogy az épületet átalakíthassuk és bebútorozhassuk. Adja az Ur, hogy ezentúl is támadjanak barátaink, kik támogatnak Jézus szavainak megvalósításában: Valaki egy ilyen gyermeknek gondját felveszi az én nevében, nékem veszi fel gondomat.

Épen most, a reánk nézve oly komoly időben, amidőn a hullámtorlódás közepette a vihar és hullám egyformán veszélyezteteti egyházunk hajóját és az a vadul kavargó tengeren ide-oda hányattatik; épen most van szükség kitartó barátokra, épen most kell helyt állnunk felemelt fővel, nem csüggedni, hanem mindig szenvedélyesebben és erősebben kiáltanunk: Krisztus Urunk! Jer hózzánk a tengerre!

Szent meggyőződésünk az, hogy az Ur meghallgatja kérésünket. Adakozó sziveket és kezeket fog mint eddig, úgy most is felénk irányítani, hogy az Isten országában való munkálkodásunkat, melyet igaz szívvél és Istenbe vetett bizodalommal végzünk, minél előbb áldott siker koronázza.

Famler G. A

Müller György, a bristoli árvák atyja, az angolok Franckéja.

(Németből* B. R.)

(Vége.)

1833 február havának egyik reggelén Müllernek kezébe került a hallei árvaház alapítójának Francke A. H-nak életrajza. E férfi élete s működése óriási hatással s benyomással volt reá, annál inkább, mivel tapasztalásból ismerte e nagy mű áldásos voltát. Föltette magában, hogy követni fogja Francket. Naplójában erre vonatkozólag a következő feljegyzést találjuk: „Régen foglalkozom azon gondolattal, hogy enez hasonlót kezdeményezzek, nem hogy Franckét utánozzam, hanem Istenbe vetett bizodalomból, az Ő dicsőségére.“ Hogy ő „Angolország Franckéja“ lesz, a hogyan később joggal elnevezték, ekkor bizony nem sejtette még.

Bristolban, a hova Craik nevű barátja unszolására 1832-ben költözött volt, a szegények negyedében bérelt lakást, ahol ezeknek gyermekeit, kik számára iskola nem létezett, maga köré gyűjté s naponként szerény reggeli után 1½ órai oktatásban részesíté. Ez volt mindinkább nagyobbodó életfeladatának kicsi kezdete.

Röviddel ezután egyik napon 1250 frankot kapott, ami — miután csak 1000 frankért imádkozott Istenhez — arra bátorítá, hogy egy árvaház létesítésének gondolatával foglalkozzék. De nem annyira az apátlan s anyátlan árvák nagy szüksége készíté őt erre, mint inkább ama rendületlen hitén alapuló erős szándéka, hogy megmutassa s meggyőzze vele a világot arról, „hogy Isten él, s megbizhatunk benne.“ Evvel kapcsolatban ugyanis azt írja (naplójában): „Isten hívő gyülekezetét, sőt az egész világot semmi mással nem lehetne jobban meggyőzni arról, hogy Isten él s hogy meg nem változott, mint (egy árvaház létesítésével) olyas valamivel, amit puszta szemmel látni lehet. Ha egy szegény embernek csupán hite alapján imái segítségével sikerülne egy ily intézet létesítése, anélkül, hogy erre embertől segélyt kérjen, úgy az olyas valami lenne, ami Isten áldása mellett a hívőknek csak erősítésére szolgálhatna, a még meg nem térteknek pedig arra, hogy Isten lételében higgyenek. E mű egyedüli s legfontosabb célja tehát az volna, hogy Isten dicsősége emeltessék olyképen, hogy Ő maga hitbéli alázatos kérésünkre szegény árváinkat minden szükséges dologgal ellátná, annélkül, hogy mi (én, illetve munkatársaim) embertől segélyre szoruljunk

* C. Splittgerber, Georg Müller ; G. Fischer, G. Müller ; és O. Steinecke : Ein Abriss seines Lebens.

s ilyent kérjünk“. Jól jegyzi meg egyik életirója: „Ebben rejlik ez ember nagy sikerei megértésének kulcsa: Ez embert, aki mindenben első sorban csak Isten dicsőségére törekedett, Isten nem engedhette, hogy hitében megszégyenüljön.

Mustármag módjára nagyobbodott, mint minden isteni mű, Müller műve is. 1835 december hava 9. napján közölte tervét hiveivel s imádkozott velük Istenhez, hogy adjon e célra 25.000 frankot, továbbá embereket, kik a gyermekek nevelését magukra vállalják. Müller kérése teljesedett. Meg volt rövid idő múlva a pénz, (az első nagyobb összeget: 2500 frankot egy szegény varrónő adományozta), valamint a segítő személyzet s a szükséges butorzat. Csak egy hiányzott, a fő, az árvagyermek. Elfelejtette, hogy érték is imádkozzék. Miután e mulasztását szégyenkezve jóvátette volt, egy nappal reá hozták az első árvát, s nem sok idő telt el, már 40-en voltak. 1836 április 11-én avatták fel az első bérelt árvaházat (a kért 25.000 frank 18 hónapon belül összegyűlt volt) s fél év múlva már bővíteni is kellett egy másodikkal, 1837 október havában egy harmadikkal s 1843-ban egy negyedikkal. Mivel azonban így is még sok árvát vissza kellett utasítani hely hiányában, elhatározta, hogy az eddigi bérházakat egy nagy, külön e célra építendő intézettel fogja felcserélni, erre azonban 250.000 frankra volt szüksége. Müller imádkozott és várakozott. Az első napokban nem jött semmi. Ujra imádkozott s még jobban kérte Istent, hogy segíyezze. Erre 25.000 frankot kapott, mindjárt reá pedig egy londoni építő-mester a terv elkészítésére s az építés vezetésére ajánlkozott s ezután egy újabb 25.000 frankos pénzküldeményt vett. Építési telek is akadt, amelyet (valódi értékénél 14.000 frankkal olcsóbban) 21.000 frankért meg is vett.

Örömmel kezdődött tehát az építkezés, s öröm között folyt le a zárkó letételéig; az adományok, kicsinyek s nagyok — két 50.000 frankos is volt köztük — csak úgy özönlöttek Müller kezébe. Összesen 394.600 frankot tettek ki, úgy hogy mikor az épület 1849-ben elkészült volt, 20.000 frank fölösleg volt az árvaház pénztárában.

Az árvák száma időközben 300-ra emelkedett s vele Müller munkája. Az egész intézet vezetése, a nevelők, ápolók és segédek kiképzése, a gyermekek elhelyezése s valamennyiökről való gondoskodás, mindez az ő vállaira nehezült; de növekedett munkakedve is, különösen mikor arról értesült, hogy Anglia börtöneinek lakói között is 6000 javulásra szoruló árva van s mikor tapasztalta, hogy amint nagyobbodik az intézet, épügy növekedik az adományok összege is. Ez arra készítette, hogy intézetét megnagyobbítsa legalább 1000 árvagyermek befogadására, amivel módját vélte ejteni annak is, hogy intézete a szegények számára is megnyitassék s hozzáférhetővé tétessék, akik eddig a megfelelő ajánlás s pártfogás hiányában csak ritkán nyertek elhelyezést benne. Ily nagymérvű bővítéshez azonban 875.000 frankra volt szüksége. De honnét vegye e roppant összeget? — Ama nagy bankártól, aki eddig is szinte hihetetlen módon segíyezte. Hite nem volt eredménytelen. Eleinte ugyan nagyon is gyéren érkeztek az adományok, sőt az élelmi szerek drágulása folytán a meglevő intézetnek is küzdenie kellett egy ideig. De nem

tellett el sok idő s jött az első nagy adomány: 130.000 frank. A következő évben több hive arra kötelezte magát, hogy 4 részletben 202.500 frankot fognak beszolgáltatni, ami meg is történt. Erre vonatkozólag írja aztán Müller: „Lám, mily fenséges dolog az Istenbe vetett bizalom! — Az adományok nagysága nem lep meg, mert Istentől nagy dolgokat vártam!“ Az azután következő évben ismét egy óriási adománynak (142.500 franknak) jutott birtokába, úgy hogy 1855 közepe táján — az építési alap közel 600.000 frankot tevén ki — megkezdte az új építkezést, amely 2½ évig tartott, amely idő alatt s után az adományok valóságos özöne érkezett hozzá a világ minden részéből, Angol-, Porosz- s Olaszországból, Hollandiából, Belgiumból s Európa egyéb tartományaiából, sőt még Amerikából, Ázsiából s Ausztráliából is. Az 1859. év ujév napján több mint 25.000, január 7-ig 175.000 s az egész január hóban 245.425 frank küldetett!

S Müller műve nem ért ezzel befejezést. Már 1861-ben, mielőtt a harmadik árvaház megnyílt volna, a sok jelentkező miatt egy negyedik s ötödik ilyen háznak építését határozta el újabb 900 árva befogadására, 1¼ millió frank költséggel. S ime két év múlva már meg volt hozzá 300.000 frank, a reá következő évben pedig ennek kétszerese. Számos alapítvány is tétetett az intézetnek jövődöbeli biztosítására, amelyek közül a legnagyobb 227.293 frankot tesz ki. 1870 januáriusában nyílt meg az ötödik árvaház s ezzel az egész mű befejezést nyert.

Az öt nagy épület 2.700.000 koronába került. 1835 óta Müller az ő árvái részére közel 35.500.000 koronát gyűjtött, az ő árvaházában nevelkedettek száma pedig közel 10.000.

Időközben Müller György elérte életének 70. évét, ami arra készítet, hogy külsőleg befejezést nyert intézetének vezetését fiatalabb erőre bizza. Talált is ilyen hozzá méltó utódot Wright nevű vejében, akinek vezetése alatt a nagy intézet belsőleg is tovább virágzott. Müller azonban korántsem azért lépett vissza, hogy a jól megérdemelt nyugalomba helyezkedjék; ellenkezőleg, most egy újabb, nem kevésbé terhes, nagy munkához fogott, a hittérítés munkájához. Ami ifju korában, atyja ellenzése miatt reá nézve lehetetlen volt, e vágya most agg korában beteljesedett, most a „tartalékból“ átlépett a hittérítés „tényleges szolgálatába“. 1875-ben megkezdte nagy térítő körutazásait (Predigtreisen), amelyekről életirói joggal mondhatják, hogy „ezek szent hadjáratok voltak Isten dicsőségére, keresztes hadjáratok a hitetlenség s hitközöny ellen.“

Már eddig is bristoli munkássága kezdetétől az árvák gondozása mellett sokat tett a misszió érdekében, az 1868/9. évben nem kevesebb mint 183.250 franknyi összeget bocsáthatott ennek céljaira, egy az ő elvei alapján alakult s azok szerint működő bibliaterjesztő társulat pedig több mint 111.000.000 szentírást, könyvet, röpiratot terjesztett el. De Isten hittérítőnek szánta a 70 éves férfit. E célból beutazta Angolország nagyobb városait s látva és tapasztalva az ebből fakadó nagy áldást, hálóját idegen országokra is kiterjeszté. Beutazta Svájcot, Németországot s Hollandiát s 68 helyen 302-szer prédikált, de mindig csak ott, ahova meghívták volt.

1877-ben Amerikába utazott, ahol 299-szer prédikált s 100-nál több meghívásnak nem tehetett eleget, mivel hazahívták Bristolba. Nehány havi ottléte után kilenc havi körutra ment Svájcba, Francia-, Spanyol- és Olaszországba. Azután ugyancsak $\frac{3}{4}$ -ed évet ismét Amerikában töltött. Az ezt követő útja Németország-, Svájc- és Olaszországon át Egyiptomba, Palesztinába, Szíriába, Török- s Görögországba, Ausztriába s Oroszországba vitte. Tizedik nagy missziói útjában Indiába érkezett; 81 éves korában elment Ausztráliába, Kinába s Japánba; utóbbi helyen sokszor 3000-nél több hallgatója is akadt. Az 1888-ban megkezdett tizenötödik nagy missziói körutja pedig 2 évet igényelt. Ausztráliába s Ujzelandba ment, innét Ceylonba s Indiába. Épen Kinába készült, midőn egyetlen gyermekének, Wrightnének halálhíret vette, mely körülmény a visszautazásra készítette. Csak két-három évvel halála előtt hagyta abba nagy utazásait, amelyeken több mint 40 különböző országba látogatott el, különböző nyelven hirdetve Isten ígését.

Még életének utolsó vasárnapján is megtartotta a szokásos istentiszteletet, ama meggyőződésben, hogy munkálkodnia kell, míg nappal vagyon. A rá következő szerdán még ő mondta a szokásos estéli imát az árvaház nagy imatermében s másnap 1908 május 10-én reggel halva találták szobája padlóján. Így tért 93 éves korában, földi munkásságának közepette örök nyugalomra.

A „Daily Telegraph“, Angolország politikai napilapjainak egyik legnagyobbika (kivonatban) a következőképen irt róla halála alkalmából: „... A világ ma egy nagy emberrel szegényebb lett... A nagy nyilvánosság nem foglalkozott vele mint valami nagy politikussal, költővel, művésszel, feltaláló- vagy többszörös milliommossal... De ha visszatekintünk e rendkívüli férfi hosszú életére s működésére, úgy azt találjuk, hogy élettörténete a csodással határos. Benne megvalósul ama régi közmondás, hogy az élet sokszor valószínűtlenebb mint a költészet. Müller Györgyből ama jelenték-telen halberstadti deákból második hazája legnagyobb emberbarátja lett. Befolyás, barátok s pártfogók, pénz s társadalmi állás nélkül szükölködve mégis egyik legtiszteltebb és legkedveltebb emberré lesz. Munkálkodásának sikerei s nagy áldása közéről sem becsülhető meg. Ezreket mentett meg az erkölcsi zülléstől, börtön-, fog- s fegyházból a társadalom hasznos tagjaivá nevelvén őket. S mindezt végezte csupán a lélek fegyverével. Mesés sikerreinek titka gyermeki határtalan hitében rejlik. Isten ígéje mondta neki, hogy imái meghallgattatnak s ezzel megelégedett. Rengeteg számú árvái nem szenvedhettek szükségét élelem, ruházat s lakás tekintetében, mivel a mindenható Isten megígérte, hogy adatni fog annak, aki kér... Müller György személye, élete, munkája és példája nem maradhat áldás nélkül szeptikus, hitetlen korszakunkra!“

E férfi egész élete hatalmas bizonyosság amellet, hogy „mindenek lehetségesek a hívőnek.“ Rajta betű szerint beteljesedett az Ur Jézus szava: „aki én bennem hiszen, élő vizek folyamai folynak annak testéből“.

Vajha tudnánk mi is úgy hinni, úgy imádkozni s úgy bizni mint Müller György!*)

*) Müller Györgyöt látni és hallani kellett, hogy azon hatást melyet a lelkekre gyakorolt megérthessük. 1891 július 19-én este Berlinben beszélt a „Christl. Verein junger

Evangélikus misszió a Kilimandsáró vidékén.

(3 képpel.)

Néhány év előtt a Lipesei Misszió által kiadott „Kleine Missionsglocke“ című gyermeklapban Althaus missziói esperestől cikk jelent meg, melyben adakozásra szólította fel a kis lapocska gyermekolvasóit, hogy a begyült adományokon Keletafrikában, a Kilimandsáró hegyóriás tövében fekvő *Mamba* állomáson, hol akkor a bennszülött dzsagga négerek között nagy érdeklődés mutatkozott a keresztyén vallás iránt, templomot építhessen. Felszólítása eredménnyel járt. A missziói gyermeklap 115.000 előfizetője tekintélyes összeget adott össze e célra s az adakozók között magyar gyermekek is voltak, kik Althaus esperes felszólításáról lelkészeik révén, a „Külmisszió“-ból értesültek. Mivel nemrég egy helyről kérdést intéztek hozzám, hogy felépült-e már a nevezett templom, szükségesnek tartom az ottani missziói munkáról s vele összefüggésben a mambai misszióállomásról egyet-mást elmondani.

A Lipesei Misszió a dzsagga nép közötti munkát 1893-ban kezdette meg s már a következő évben megvetette mai legvirágzóbb állomásának, Mambának alapját. A német fennhatóság alá került Dzsaggaország akkor még 36 kis államra oszlott, melyek az európai foglalás előtt örökösen gyilkoló háborút viseltek egymás ellen s melyeknek mindegyike külön törzsfő alatt állott. Így Mamba is; s a hittérítők — mint egyebütt, ugy itt is — elsősorban a törzsfőnökök megnyerésére törekedtek, mert azt hitték, hogy ha az áttér, az alattvalói is mind követni fogják. S ez a feltevés annál indokoltabbnak látszott, mivel a törzsfőnökök alattvalóiknak feltétlen urai s teljhatalmú parancsolói. A törzfő a *mi*, vagyis a férj; összes alattvalói csak az ő feleségei. Ő az „árnyék, melyben az övéi pihennek“; a törzsfő az ő „eledelük éjjel és nappal“ s gyakran hallani a bennszülöttek ajkáról olyan nyilatkozatot, hogy „inkább az ivóvizet nélkülöznök, mint törzsfőnökünket“. A törzsfőnök az ország istene s élete. S ezek a teljhatalmú főnökök eleinte barátságosoknak is mutatkoztak misszionáriusaink iránt. Volt idő, midőn ugy Mambában, mint a többi állomáson is, a

Männer“ wilhelmstrassei nagy imatermében s áldom az Istent, hogy mint egyetemi hallgató előadásán több ezer hallgató között részt vehettem. Müller akkor 85 éves volt s a magas szikár ember, galambösz hajjal, hosszú szakállal ugy állt előttünk, mintha az ös-kor egyik patriarchája kelt volna fel sirjából. Először letérdeltem s imádkozott, de úgy, hogy imádságával mindnyájunk szívét lelkét magával ragadta az Ur trónusához. Aztán bibliát olvasott s annak alapján előadta élettörténetét. Másnap Wittenbergbe utaztam s ott akartam maradni néhány napig, de délután oly ellenállhatatlan vágy fogta el lelkemet Müllert mégegyszer hallani, hogy délután visszautaztam Berlinbe, hol este még nagyobb közönség előtt folytatta s befejezte mély hatású előadását. Ki tudja hányan voltunk, kik neki köszönhetjük megtérésünket. Offertorium nem volt, de másnap közölték a lapok, hogy árasztották el adományokkal. Mit tudnánk mi is alkotni, ha olyan hitünk volna s ugy tudnánk imádkozni, mint Müller György.

Szerkesztő.

törzsfőnökök alattvalóik százaival jelentek meg az istentiszteleten, s mikor az első hittérítők azt kívánták, hogy a bennszülöttek segédkezzenek nekik az építőanyag összehordásánál, fáradságuk hiábavaló lett volna, ha a törzsfő nem adta volna hozzá beleegyezését. De csakhamar kitűnt, hogy a főnökök mindezt *önérdekből* teszik, s előzékenységükkel csak anyagi hasznot akarnak maguknak biztosítani, amennyiben minden szivességért busásan fizettettek maguknak s midőn ezt a misszionáriusok végre megsokalták és megtagadták, nemcsak maguk maradoztak el, hanem alattvalóikat is eltiltották az istentiszteletek további látogatásától s a hittérítőknek való segédkezéstől.

Dzsagga gyermekek.

A hittérítők kétségbe estek, hogy mit kezdjenek már most; hiszen a felnőtt dzsaggák a törzsfő tilalma folytán a világért sem jöttek volna többet az állomásra. De ime mi történt? A *figyermekek* kezdtek a misszionáriusokhoz bizalommal közeledni s csakhamar megtöltötték a missziói telepet. Ebben Isten ujmutatását látták s azért a pogányság ezernyi bűneihez láncolt törzsfőnökök és felnöttek helyett, ezentúl a gyermekek megnyerésére fektették a főgondot. Bennlakással összekötött iskolákat nyitottak, hová önként jelentkező és senkitől vissza nem követelt fiukat vettek fel, kik aztán állandóan ott laktak s így feljesen a hittérítők befolyása alá kerültek. A törzsfőnökök ezt persze nem jó szemmel nézték, de mivel a hittérítők eleinte csak teljesen árva vagy pedig pogány szüleiktől kitagadott, elüzött fiukat fogadtak fel, nem tehettek semmit ellene.

Igy Mambában is két ilyen fiúval kezdte meg Althaus misszionárius működését, de ezeknek egyike olyan vakmerő tolvajnak bizonyult, hogy a Mosiban székelő katonai hatósághoz kellett küldenie, hol becsukták. Ez azután olyan hatással volt, hogy most már gyermekek sem jöttek az állomásra, míg a törzsfőnök sok kérésre s megfelelő díjazás ellen legalább a házi teendők elvégzése végett, két ifjút nem rendelt oda. Utóbb egy tekintélyes mambai ember bátorságot vett s maga hozta fiát Althaushoz tanítás végett s a szomszédos mwikai törzsfőnök is küldött két ifjút az állomásra. Visszatért tehát a bizalom s nemsokára három ifju jött, kiket a dzsaggák egykor a Pare-hegység lakói ellen folytatott egyik háború alkalmával mint kis gyermekeket elraboltak s kik most gazdáik kegyetlensége elől a missziói állomáson kerestek menedéket. Így lassankint megtelt a mambai bennlakó iskola.

Természetes, hogy ezen vad gyermekek tanítása s nevelése sok gondot s türelmét igényelt. Lépésről lépésre kellett őket úgy az írás mint az olvasás mesterségébe, valamint az isteni kijelentésben rejlő üdvigazságok megismerésébe bevezetni. Egy részükön, kivált a felnőttebbekben minden igyekezet hiábavalónak bizonyult; már annyira beleette magát lelkükbe és természetükbe a bűn s a pogánysággal járó romlottság, hogy nem tudták az állomáson uralkodó rendet és fegyelmet megszokni s amint jöttek, úgy ismét meg is szöktek. Másokon azonban nagy örömükre azt tapasztalták a tanítók, hogy fáradságuk nem marad eredmény nélkül. Ezeknek arcáról sokszor ugyanaz a gyermeki ártatlanság tükröződött vissza, mint a mi gyermekeink arcáról, míg a felnőtt szerecseneknél a bűn többnyire arcvonásukra is rányomta csúnya bélyegét. Ezen gyermekek munka közben egészen önkéntelenül az iskolában tanult egyházi énekeket kezdték énekelni, utazásközben maguktól tartottak ajtatossági gyakorlatokat, szobáikban közösen imádkoztak, evés alkalmával maguk kérték, hogy az étkezés előtti és utáni imádságokat elmondhassák, sőt az új tant már a felnőtt pogányok gunyolódása ellen is védelmükbe vették. A keresztség felvételére közvetlenül nem szólították fel őket, csak az ígéhirdetésben mutattak rá a hittérítők, hogy az emberek a keresztség felvétele által lehetnek Jézus igazi tanítványai. S ime, az ifjak nemsokára mégis maguktól kérték a keresztséget, bár a feketék rendszerint még nehezebben vonják le a tanból a konsequenziákat, mint mi fehérek. Ezen *első* katechumenusok oktatása, kik már előbb is éveken át gondos keresztyén iskolázásban részesültek, volt a hittérítők missziói működésének legszebb ideje s az első keresztelési ünnep életük legmagasztosabb pillanata.

De más tekintetben is nagy hatása volt ezen első ifjak megkeresztelésének. A pogányok saját szemükkel látták rajtuk az evangélium átalakító, léleknesesítő erejét, minek következtében felhagytak az előítélettel s a törzsfőnökök ellenzése dacára már most saját gyermekeiket is elküldték, sőt maguk a felnőttek is eljártak az iskolába.

Ekkor azonban egy másik nehézség merült fel. A felnőtt keresztyén ifjak nősülni akartak, de hol keressenek keresztyén menyasszonyt? Hiszen a nők a polygamia (soknejűség) miatt még mélyebben feküdtek a pogány-

ság fertőjében mint a férfiak, kik azonkívül vad kegyetlenséggel tartották őket vissza a misszióval való minden érintkezéstől. A pogányok ugyanis nejeiket inkább cselédnek tekintik, kik vak engelmességgel tartoznak uraiknak, leánygyermeküket pedig árúnak, melyért a vőlegény néha igen magas árt fizet, amiből a törzsfő is mindég kiveszi a maga részét. Innen van, hogy bár a dzsaggamisszió első állomását, Madsamét már 1893-ban alapították, Müller misszionárius az első asszonyokat és leányokat csak 1898-ban látta az istentiszteleten, s az 1894-ben alapított mambai állomáson is csak három évvel későbbben mertek az első leánygyermek az iskolába jönni. Két leányka ugyanis a saját testén tapasztalta a pogányság gyalázatosságát s a misszió-állomáson keresett ellene menedéket, mi arra indította a hittérítőket, hogy Mambában megnyitották az első belakó iskolát leánykák részére. A fenti ok egyre több leánygyermeket vonzott ezen iskolába, mely lassanként szintén megtelt, bár csaknem minden egyes felvételnél hosszú tárgyalásokat kellett előbb folytatni a gyermekek hozzátartozóival, kik a leánykák visszaadását követelték, hogy utóbb jó pénzen eladhassák őket. Idővel Mosi, Madsame és Sira állomásokon is nyitottak leánykák részére ilyen belakó iskolákat s a fentemlitett keresztyén ifjak ezek közül választottak aztán menyasszonyt s alapították meg az első keresztyén családokat.

Mindez persze hosszabb időt igényelt, mialatt ugy az ifjak mint a leányok különféle munkát s mesterséget is tanultak, sőt a legtehetségebbeket tanítókká képezték ki, szóval valamennyit olyan helyzetbe hozták, hogy mindegyik saját munkájával, szorgalmával kereshette meg szükségletét. Ez aztán megtörte a jégkérget a legmegrögzöttebb vén pogányok szívéen is. Amint látták, hogy a hittérítők nemcsak munkára tanítják az embereket, hanem a jól végzett munkáért bért is fizetnek, felébredt bennük a keresetvágy s nem törődve többé a törzsfő tilalmával — ki azelőtt, mint láttuk, a nyujtott előnyöket mind maga rakta zsebre —, maguk is munkára, keresetre jelentkeztek a hittérítőknél. Az első, ki ezt meg merte tenni, egy Baraka nevű ember volt. Ez Madsamében született s mint kis gyermek rabszolgaságba került. A tengerpartra vitték, hol azonban utóbb megszökött s teherhordással tengette életét. Egy karavánnal visszakerült a Kilimand-sáróra s mivel egyébként jóra való embernek bizonyult, a hittérítők maguknál alkalmazták. Természetes, hogy ez bérét nem vitte el a törzsfőnökhöz. Példáját egyre többen követték s ezzel a törzsfőnökök régi hatalma meg volt törve, a hittérítők pedig alkalmat nyertek munkaközben a felnőtt pogányokat is megismertetni a Krisztus boldogító s üdvözítő evangéliomával. Sőt mi több, most már nyitva állt az ut, a pogányok lakásaihoz is.

A dzsaggák nem laknak összeépített városokban vagy falvakban, hanem mindegyik családfő a saját banán ligetében épít magának és övéinek fűből s banánlevelekből kunyhót. A kunyhót rendszerint üde, zöld cserjékkel ültetik körül s mivel ugy a kunyhót mint környékét meglehetősen tisztán is tartják, az elég barátságos benyomást tesz az idegenre. A soknejűség következtében azonban nem férnek el mind egy helyen, miért is a dzsagga idővel mindegyik nejének külön kunyhót épít s majd az egyiknél, majd a másiknál

tartózkodik. A gyermekek anyjuk kunyhójában nőnek fel s így ugyyszólván egy család képez egy kis falut.

Képzeltető, hogy milyen nagy területen szétszórván lagnak ily módon a bennszülöttek, kik sokszor a misszióállomástól való nagy távolsággal mentegették az istentiszteletektől való elmaradásukat, valamint gyermekeiknek

Dzsaggakunyhó.

rendetlen iskolábajárását. Azért a hittérítők idővel mindenféle külállomásokat létesítettek, ahová maguk járnak el istentiszteletek tartása s a gyermekek tanítása végett s a mely helyeken most már többnyire kiképzett bennszülött tanítókat is alkalmaztak, kik az ő vezetésük és ellenőrzésük mellett rendszeresen tanítják a gyermekeket.

Természetes, hogy ez a céltudatos és buzgó fáradság nem maradhatott eredmény nélkül. Jelenleg a Lipesei Missziónek a Kilimandsáró alatt 10 fő és 20 külállomása van 39 istentiszteleti s 46 iskolai helyiséggel, melyeken 22 európai hittérítő és missziómunkás és 1 európai missziói tanítónő, valamint 29 keresztyén s 10 pogány bennszülött tanító végzi a missziói s tanítói munkát. A megkereszteltek száma 1907. év végén 1030 volt, kik közül 876 járult az orasztalához, míg az istentiszteleteket vasárnaponként átlag 3238 egyén, az iskolát pedig 2836 tanuló látogatta. A bennlakó iskolások száma 102. Valóban szép eredmény rövid 15 év alatt, különösen ha a kezdet fentecsetelt nehézségeit, melyeknek leküzdése évekig tartott, nem hagyjuk figyelmen kívül.

A tiz főállomás közül a legvirágzóbb Mamba, hol az utolsó jelentés szerint (1907-ben) 68 pogányt kereszteltek meg, miáltal a lélekszám 342-re emelkedett s az év végén további 64 katekumenus maradt a keresztségre

való előkészítés alatt. A hivek buzgóságát mutatja, hogy 148 urvacsorára jogositott felnőtt egyházttag mellett 322 volt az urvacsorázók száma, a pogányok érdeklődését pedig az, hogy vasárnaponként átlag 450-en látogatták az istentiszteletet. A tanulók száma itt 251. Természetes, hogy a hittérítők a vasárnapi istentiszteleten s a gyermekek tanításán kívül, hétköznap is tartanak bibliaórákat, a külállomásokon a pogányoknak is szorgalmasan hirdetik az ígét s mindent megtesznek, hogy az áttérteket gazdaságilag és szociális tekintetben is emeljék. Hogy fáradságuk nem hiábavaló, mutatja az, hogy pld. Mamba állomáson bennszülöttekből harsonakar alakult, hogy ugyanott a keresztyének s katechumenusok 64 rupiát gyűjtöttek maguk között egy iskalaharmónium beszerzésére, s hogy legujabban, ha még maga Koimberesz törzsfő nem is, de legalább egyik fivére a katechumenusok közé lépett.

A mambai templomhoz követ fejtő munkások.

Képzeltető, hogy a gyülekezetek belső gyarapodásával mindenütt az építkezésnek is lépést kell tartani, úgy hogy az egyes állomások e tekintetben is az egészséges fejlődés képét nyújtják. Most a hittérítők lakásán kívül már mindenütt vannak tágas iskolák, tanácskozó termek s legujabban megkezdték már maradandó s az afrikai viszonyok között monumentális templomok építését is. Jelenleg éppen a mambai templom van soron, mely emelkedett helyen fekszik, úgy hogy már 3—4 napi távolságról látni lehet. Aki ismeri az ottani nehéz építkezési viszonyokat, az nem csodálkozhat, hogy ezen nagy terjedelmű hatalmas épület felállítása éveket igényel, noha állandóan 60—80 ember dolgozik rajta. Csakhogy ezek maguk törik a szükséges épületköveket, égetik a meszet s a téglát, fűrészelik a deszkákat stb. úgy hogy bizony a munka csak lassan halad előre. Egyik képünk éppen azt a jelenetet ábrázolja, midőn a munkások köveket fejtenek ki a földből a templomhoz. Ha elkészül, bemutatjuk majd magát a templomot is.

Mindebből bepillantást nyertünk egy nemrég megnyílt missziómező megmivelésének fáradságos munkájába, de egyuttal látjuk azt is, hogy az Ur áldása kísér minden az Ő szent neve dicsőségét hirdető és terjesztő buzgóságot.

S. Ö.

Egyházi élet.

Belföld.

— **A misszióegyesület** megalakulásáról s az alakulógyűléssel tartott istentiszteletek s I. országos misszióünnepély méltóságos és lélekemelő lefolyásáról összes hazai evang. lapjaink kimerítő jelentést közöltek, sőt a legkiválóbb németországi ev. egyházi lapok is egész hasábokon értesítették olvasóközönségüket ezen nagyjelentőségű egyházi eseményről. Így pld. az „Allgemeine Evangelisch Lutherische Kirchenzeitung“ f. é. 10. számában, mely lapot mindenkinek ajánlhatunk, ki a lutheránus egyházzól az egész földkerekségre kiterjedő megbízható tájékozást akar magának szerezni. (Verlag Dörfli & Franke, Leipzig. Előfizetési ára egész évre 13 márka.) Az alakuló gyűlés hatása alatt folytonosan jelentkeznek tagok a belépésre, mire nézve különben az egyesület vezetősége külön felhívást is tesz közé egyházi lapjainkban. Legközelebb megjelenik az alakuló gyűlésről kiadott *Emlékkönyv*, mely a tartott összes beszédeket, imákat, predikációkat, a jegyzőkönyvet s az alapszabályokat tartalmazza, s mit a rendes tagok díjtalanul kapnak meg, míg mások lapunk szerkesztőségénél *1 koronáért* megszerezhetik. Megjelent továbbá *Löv Fülöp* locsmándi lelkész nagyhatású németnyelvű prédikációja külön kiadásban is, mely a szerzőnél darabonként 10 fillérért megszerezhető. A tiszta jövedelem a misszióegyesület pénztárába folyik, miért is melegen ajánljuk tömeges terjesztésre németnyelvű hiveink között. Örömmel jelenthetjük továbbá, hogy egyházunknak egy ifju tagja jelentkezett ismét a missziói pályára, kinek felvétele iránt megtörténtek a kezdeményező lépések. Így valószínű, hogy nemsokára két missziói növényke lesz egyesületünknek s hazai egyházunknak a lipesei missziói szemináriumban.

— **Scholtz Gusztáv** bányakerületi püspök felhívására egyházkerülete tiz esperességében 1880 K 73 f gyűlt össze a délolaszországi földrengés szerencsétlenei részére. Az összeget a püspök rendeletére a megbízott Pesti m. keresk. bankhoz küldték be továbbítás végett és pedig az adakozók nagy részének azzal a kérelmével, hogy az *a waldensek Messzinában lerombolt egyházi épületeinek helyreállítására fordítsassék.*

— **A Gusztáv Adolf-egyesület** központi elnöksége f. é. febr. 20-án ismét 7202 K 35 f-t küldött az egytetemes gyámintézet közvetítésével hazai egyházunk 60 gyülekezete s intézménye részére. Nagyobb segélyben a következők részesültek: Orsova 181 K, Kispalugya 228 K, pozsonyi diakonissza-anyaház 251 K, Dacsolam 234 K, Diósgyőr 187 K, Veperd 292 K, Lajtaufalu 351 K, Torzsa (konfirm. otthon) 569 K, Uljanik (Szlavoniában) 696 K stb. Isten áldja meg a Gusztáv Adolf-egyletet, annak vezetőségét s minden munkását!

— **A soproni gyülekezetben** az év elején folyt le a képviselőtestület és egyháztanács újjászervezése, mely alkalomból *Zeryényi Jenő* dr. is újból egyházfelügyelővé választatott. A beiktató közgyűlés az új evang. népiskola vizsgatermében volt, mikor is az új konventelnök tartalmas programot adott, melynek különösen a reformáció közeledő 400. éves jubileumára tervezett gyülekezeti alkotásokra vonatkozó része oly nagyjelentő-

ségü, hogy méltónak tartjuk e beszédet a következőkben bő kivonatban közölni: „Fogadja a mélyen tisztelt Konvent őszinte, mély, szívből fakadó köszönetemet azon kiváló kitüntetésért, hogy engem újra ezen ősrégi nagytekintélyü gyülekezet felügyelői székébe emelt. Másodszor nyilott részemre bizalmuknak előttem oly kedves, oly becses virága. Elveimet és nézeteimet, a melyek engem nehéz tisztem betöltése körül vezérelnek, részletesen kifejtettem akkor, a mikor első székfoglalómat tartottam; ezen elveket vallom most is. Törhetetlen hűséggel ragaszkodom egyházamhoz és hazámhoz, mert meggyőződésém az, hogy jó protestáns csak az lehet, aki egyszersmind hű fia hazájának. Egész történetünk, annak szomorú és örömteljes, gyászos és dicsőséges eseményei egyaránt arról tanuskodnak, hogy egyházunk szabadsága szorosán egybekapcsolódott alkotmányunk és közszabadságunk védelmével. Autonómiánk nemcsak a mi fellegvárunk, hanem akárhányszor utolsó menedéke a magyar közszabadságóknak is. A protestáns hit- és erkölcsi életről, a protestáns egyház helyzetéről a modern eszmeáramlatok közepette szintén hiven és részletesen kifejtettem akkor nézeteimet, azok nem változtak, mert komoly meggyőződéssé érlelődtek bennem s ezért ezuttal bátor vagyok ezirányban is székfoglalómra utalni. A jövő munkájáról szólva, azt mondja, hogy az a reformáció 400 éves jubileumának jegyében fog megindulni. A konvent előkészítő bizottsága a felügyelő előterjesztésére a következő feladatokat tűzte ki 1917-ig: 1. A soproni gyülekezet történetének megíratása nagyszabású, monumentális munkában. A munkát Payr Sándor theol. akad. tanár fogja elkészíteni. 2. Uj oltár és szöszék felállítása. 3. A testvér-egyesületi kórház létesítése. 4. Diakonissza-anyaintézet felállítása. 5. A böcsöde újjászervezése és modern alapokra helyezése. 6. Az árvaház kibővítése. 7. A párhuzamos osztályok felállítása. 8. Az új tantervnek teljes mértékben való keresztülvitele. A munkaprogramm részletes ismertetése után a felügyelő így fejezte be beszédét: Mélyen tisztelt Konvent! Mielőtt bezárnám beszédemet, egy szívből jövő, komoly kérelmet intézek önökhöz. Az élet forगतagában, amelynek vihara annyi port és salakot ver fel, ne felejtkezünk meg soha azon kötelességeinkről, amellyel egyházunknak tartozunk, ne felejtkezünk meg soha az igazi evangélikus tanról, s hirdessük, valljuk és gyakoroljuk azt szeretettel. Fedetlen fővel és oldott saruval járuljunk e terembe, mert szent hely az, a melyen állunk. Szentté avatja az a tengernyi verejték és vér, az a végtelen sok munka és szenvedés, azok a küzdelmes évszázadok, a melyek e falakról tekintenek le ránk és szentté avatja e pillanatban egy forró közös érzésben összedobbanó szívünk fohásza, amely felszáll a magasba és e teremben láthatatlan oltárát emeli az egyházunk iránt érzett törhetetlen hűségünknek és lángoló szeretetünknek. Ledőlnek a korlátok, a melyeket a mindennapi élet harca és küzdelme, a muló vélemények és nézetek különbözősége torlaszoltak, egyek vagyunk érzésben és gondolatban. Ez az egyetértés honoljon közöttünk a jövőben is és akkor szembeszállunk bármely viharral, veszéllyel, mert az egyetértés az egyedüli erő, amely fentart, teremt és alkot. Én is bizalommal tekintek a jövőbe és ezen érzéstől áthatva megcsendülnek szívemben az ősi evangéliumi szent ének egyes széttagolt akkordjai: Erős a mi várunk — jó a mi fegyverünk — és örökkön él apáink Istene!“

— **Ifjusági keresztyén egyletek konferenciája.** Március 11. és 12-én, Budapesten, nevezetes gyűlés volt. Az ország különböző részeiből, városaiból, falvaiból zarándokoltak fel az ifjak, hogy egymást megismerve, megalakítsák a magyar ifjusági keresztyén egyletek szövetségét. Az ifjusági keresztyeni egyletek célja, az élet göröngyös tövises útján elesett ifjakat felsegíteni s a bűn általt ejtett sebeket a nitnek olajával gyógyítani. Az egyletek igyekeznek a még el nem bukottakat a hitben erősíteni, az elbu-

kottakat pedig a megtérés útjára vezetni. Az ifj. keresztyén egyesület hirdeti, hogy Isten nem akarja a bűnösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen. Magyarországon már néhány éven át serényen, csendesen, de kitartóan dolgozik néhány lelkes ember az ifj. ker. egyesületek felvirágoztatásán. Egy jól szerkesztett lap is szolgálja az ifjuság érdekében kifejtett munkát, az „Ébresztő”. Hogy e lap életképes, bizonyítja az is, hogy az idén már a IX. évfolyamba lépett. Az éveken át nagy lelkesedéssel kifejtett munkáságnak ime most meg van a jutalma; a hittel és bizalommal elvetett mag kikelt s bizonyára gazdag gyümölcsöt fog hozni. Az ifjusági keresztyén egyesületek nemzeti szövetsége megalakult. Magyarországon ez volt az első ilyenmű konferencia. Fontosságát az is bizonyítja, hogy az ifj. ker. egy. világbizottságának elnöke, Sarasin-Warnery Reinhold Baseltől és Fermaud Károly, főtitkár, Genfből, jöttek el, hogy aktív részt vegyenek abban a mentő munkában, mely a magyar ifjak érdekében történik. Hogy ez a konferencia komoly célból jött össze, azt mutatja a program is. Nem ünneplésre, nem frázisok elmondására gyülekeztek össze, hanem komoly munka végzésére. Fontos kérdéseket tárgyaltak, meghánytak, vetettek. Ilyen kérdések: „Az ifjusági keresztyén egyesületi munka akadályai hazánkban és azok leküzdése”. Előadók: Csánki Benjámín (Szeghalom) és dr. Bartók Jenő (Nyíregyháza) ref. lelkészek. „Milyen volna a jól működő ifj. ker. egyesület?” Előadók: Wallrabenstein Jakab (Ujbánovce), lic. Rácz Kálmán tanár (Pápa). Csütörtökön este vallásos estély volt a deáktéri polg. leányiskolában; pénteken este pedig ugyanott szeretetvendégség. Mindkét este Fermaud K., Sarasin-Warnery Reinhold és Gergely Antal (mezőturi lelkész) beszéltek a nagyszámu közönséget szinten magukkal ragadván gyönyörű, lelkes, szívből fakadó előadásaikkal. Ugy református, mint lutheránus részről számosan vettek részt különösen az esti összejöveteleken. A nagyszámu látogatóinkább csak a két prot. egyház hiveiből került ki; az egyházak vezető férfiai hiányoztak. Ilyen nagyfontosságú és a jövőre kiható összejöveteleket pedig legelső sorban a lelkészeknek s az egyház egyéb tisztviselőinek kellene meglátogatniok, mert akié az ifjuság, azé a jövő. Minden alkalmat meg kell ragadnunk arra, hogy az ifjuságot megmentjük a Jézus, az egyház számára. Ezt akarja a most létrejött szövetség is; célja az ifjuság lelki, értelmi és testi fejlődésének előmozdítása. *A szövetség azt is határozottan óhajtja, hogy az ifjak egyházukhoz hivenek és egyházuk buzgó fiai legyenek**; de maga nem felekezeti, hanem egyetemes ker. társadalmi munkát óhajt végezni. Vajha ebből a kicsiny mustármagból is terebélyes fa növekednék magyar protestáns egyházunkban! Bárcsak kikelne az elvetett mag s hozna jó termést. Bárcsak olvasszaná a márciusi szellő a közönyt s a hitelenség jegét. Elmúlt a tél — új élet támad a nagy természetben — vajha felébrednénk mi is már mindannyian a hosszú téli álomból s kezdenénk új életet! Isten áldása kísérje a megalakult szövetséget!

W. J.

* Mi lennénk az utolsók, akik az ifjus. ker. egyesületek működésének na y áldását kivált a bűn fertőjében fetregő világvárosokban kétségbe vonnók; mégis egyházi szempontból nem érthetünk egyet az ilyen „általános keresztyén” alapon kifejtett munkással. Nézetünk szerint az egyháznak kötelessége mint összes hiveinek, ugy ifjuságának megmentéséről is gondoskodni. A különböző keresztyén egyházak alap ág. h. ev. egyházunk is szervezzék s rendezzék saját Istentől nyert charizmájuk alapján az ifjusági ügyet s lépjenek aztán a keresztyénséget életgyökerében megtámadó hatalmak ellen egymással véd- és dacszövetségre. Az ilyen általános keresztyén alapon szervezett egyesületek azonban rendszerint s legjobb elemet vonják el az egyháztól s aztán nem egyszer elítélően nyilatkoznak róla, hogy az egyház Ninive vagy Sodoma, mely a lelkek megmentésére nem tesz semmit. De a nemzeti szövetség budapesti gyűlése mindenképen fontos, reánk nézve azért is, hogy felhívja figyelmünket s különösen a főváros luth. köreiből figyelmét is egyházi kötelességünk teljesítésére, nehogy mások végezzék helyettünk azt, ami tulajdonképen a mi feladatunk.

Szerkesztő.

Külföld.

— **Darwin születésének századik évfordulója*** február hó 12-én volt. Darwin Károly, kit a természettudomány méltán sorol Kopernikus, Kepler, Linné, Newton, Humboldt mellé, s kinek nevét abban a hitben, hogy hordozója meg akart dönteni minden keresztyén igazságot s leakarta rontani a biblia tekintélyét, keresztyén körökben félelemmel sőt gyűlölettel említették, Shrewsburyban született. Hirét az 1859-ben „A fajok keletkezése“ (On the origin of species) cím alatt megjelent műve alapította meg, melyben kifejti, hogy a most élő szervezetek oly növényekből és állatokból alakultak és fejlődtek ki, melyek régebbi időkben éltek a földön s hogy az ember is csak ennek a fejlődési láncolatnak egy neme. Hogy az ember a majomtól származik, azt Darwin ebben az alakban ugyan sohasem mondta, de viszont nem lehet tagadni, hogy tana e drasztikus itéletben konkludál. Elmélete idővel sokat veszített jelentőségéből; magyarázási kísérletei: „a létért való küzdelem“, az „ivari kiválás“ és „selectio“ jelszavak téveseknek bizonyultak. Ami eddig még tartja magát, az evolúció eszméje, nem tőle való. — Nem Darwin tanította először, hogy a fajok egymásból fejlődtek. *Anaximandrosztól* kezdve, ki a „nedves“-ből származtatta fokozatonként a hő befolyása alatt az élő lényeket s azt állítja, hogy az emberek is más fajú állatokból fejlődtek, el egészen *Lamarck*-ig, ki a fajok és alakok változhatatlanságát tagadja s megfigyelések alapján bebizonyíthatni véli az állatok fokozatos fejlődését, az evolúciós elméletnek a filozófia történetének minden korszakában van képviselője. Ami Darwinnál új, az ennek az elméletnek a selectió elméletével való megalapítása, mely szerint a létért való küzdelemben a kevésbé célszerű tönkre megy, ami meg célszerű az tovább öröklődik és mindjobban fejlődik. De ez a tan, mint már említettük, nem tarthatta magát s ma a tudósok legnagyobb része már elvetette. Kik azt hitték, hogy Darwin a keresztyénség téves voltát véglegesen kimutatta, csalódtak. A keresztyén világnézet még ma sincs megdöntve, míg ellenben a darwinizmus már haldoklik. — Végül álljon itt még Darwinnak egyik nyilatkozata, mely világosan mutatja, hogy a tanító mindig fölebbvaló a tanítványnál. Mert míg a darwinisták többnyire nyilvánvaló atheisták, Darwinra magára e vád nem alkalmazható. Könyveiben egy helyen azt írja: „Az Isten létéről való bizonyosság, mely én reám nagy hatással van, abból a rendkívül nagy nehézségből, jobban mondva lehetetlenségből folyik, hogy a határtalan csodás világegyetemet az emberrel együtt vak esetlegesség avagy szükségképeniség eredményének tartjuk; ha e felett gondolkodom, arra érzem magamat indítatva, hogy az első okot értelemmel felruházottnak tartsam s méltó vagyok a „keresztyén“ nevezetre, mivel hiszek Istenben.“

— **A halottamvasztás** eszméjének hazánkban mind nagyobb elterjedése figyelmünket is e kérdésre tereli. Talán nem érdektelen megtudni, milyen véleménnyel vannak róla a Poroszország keleti provinciáiban lakó *laikusok*. Ezek az evangélikus főegyháztanácshoz kérvényt nyújtottak be, a melyben azt kérelmezik, hogy ezen legfelsőbb egyházi testület minden e téren felmerülő ujitásnak szegüljön ellen. A kérvény indokolásául a következőket említik: „Mivel egyedül a halottak eltemetése felel meg a Szentírásnak s az evang. egyház énekeinek és imádságainak, sőt a keresztyén hittet is szorosan összefügg; mivel a halottak elhamvasztásának behozatala minden alap és haszon nélkül felforgatná a keresztyén népszokásainak eddig még meglévő egységét, amennyiben biztosra vehető,

*) A mult számból helyszüke miatt kiszorult. Szerk.

hogy ha a hamvasztást egyes városok és községek egyszer bevezették, idővel közelfekvő okokból a hívő keresztyéneknek is megnehezítették, sőt talán teljesen lehetetlenné tétették a temetkezés; mivel továbbá az evang. lelkészeknek a halotthamvasztás pogány szokásánál való részvétele okvetlenül megrendítené a bennük való bizalmat,“ azért kéri az egyházi főtanácsot, intézkedjen aziránt, hogy az evangélikus lelkészeknek hivatalos részvétele a jövőben se engedtessek meg s az országgyűlésen is a hamvasztás ellen emelje föl szavát“. — Ugyanez a kérvény tiltakozik az ellen a sok ujtás és változtatás ellen is, melyet az egyház kebelén belül tesznek s melyekkel a hiveket folytonosan nyugtalanítják. Pedig, e változtatások részben nyilván a szentírás igaz tanával ellenkeznek, részben fölöslegesek, mivel a fődolgot nem is érintik, mégkevésbé javítanak, s az egyházban csak zavarokat és megoszlást idéznek elő! Ők sem ellenségei egyáltalában minden változtatásnak, ellenkezőleg maguk is óhajtanak ilyeneket de csak ha gátat lehet velök vetni a szószéken s iskolákban mind nagyobb tért hódító hitetlenségnek. — Már pedig a halotthamvasztás nem ilyen, de még azt sem lehet mondani, hogy szükséges, — pusztán csak: *divatkérdés*. A kérvényt 52,000 ev. hívő férfi írta alá.

— **Olaszország.** A pápák hazájában az evangéliom mindjobban tért hódít. Különösen a valdensesk fejtenek ki nagy tevékenységet. Legujabban Turin városában *diakonisszaanyaházat* alapítottak. A diakonia e valdens gyülekezetekben mindig honos volt; már a középkorban is „növérek“ fejtettek ki köztük áldásos munkásságot. Mióta pedig Fliedner! 1860-ban az első diakonisszákat küldte Firenzébe, az ügy iránti érdeklődés mindinkább nőtt. Számos olasz városban, magában Rómában is több diakonissza működik, úgy hogy a külföldi anyaházak már nem adhatták a szükséges munkásokat. Erre a turini valdens lelkész, Peyrot elhatározta, hogy magok az olasz protestánsok alapítanak anyaházat, ami bár nagy küzdelmek árán lankadatlan buzgósága folyton sikerült is néki. A valdensesk egyáltalán nagy tevékenységet fejtenek ki a szeretetmunkásság terén. A legutóbbi olaszországi nagy földrengés alkalmával ezt eléggé megmutatták. S mégis köszönet helyett rosszakaratu vádakkal illetik őket a katolikusok. Több klerikális lap azzal vádolta a valdensesket, hogy „lelkészeik állami organumok kezeiből a földrengés területéről katolikus árvagyermeket fogadtak el, sőt hogy a magok kezére is sok gyámoltalan teremtést völgyeikbe hureoltak.“ Magyarországi klerikális lapok is hozták ezt a vádat. Jóllehet a valdensesk határozottan visszautasították a rágalmat s kijelentették, hogy egyetlen egy gyermeket sem vettek fel, melyről tudták, hogy katolikus, a cáfolatot mégis csak azok a lapok közölték, melyeket erre kényszerítettek. Az ultramontán lapoknak ez alkalmal felállított azon tételével szemben, melyszerint a gyermekek szülei vallásában nevelendők, utaltak a római katolikus misszió gyakorlatára. Rámutattak különösen Mortara esetére is, ki bolognai zsidó szülőktől származván, mégis mivel egy betegsége alkalmával katolikus dajkája megkeresztelte, IX. Pius pápa parancsára szülei esdeklő kérelme s egész Európa felháborodása dacára elragadtatott s a katolikus vallásban neveltetett. A szülők jogát a római egyház csak addig tartja tiszteletben, amíg a pápaság előnye kívánja. — Nagy feltűnést keltett legujabban Giovanni Sforzini kánoknak áttérése az *evangélikus* hitre. Sforzini az olasz klérusnak egyik legkiválóbb tagja, a maceratai püspöki szemináriumban tanár volt s két egyházi folyóiratot is adott ki. Mindenfelé ismerték és nagyrabecsülték. Áttérése után egy római protestáns templomban óriási hallgatóság előtt, sokszor zugó tetszésnyilvánítástól félbeszakítva, kifejtette lépésének okait. A Demokracia-hoz intézett levele, melyben ugyanezt teszi, már az 5. kiadást érte el, jelleül annak, mily jelentőséggel bír ez az áttérés.

— **Sven Hedin**, — korunk legnagyobb tudományos utazója, ki három utazásával, melyeknek utolsójáról f. é. január 17-én tért vissza svéd hazájába, Ázsia belsejének térképét lényegesen átváltoztatta és bővítette. — csodálatos lelki és testi erejét, mellyel óriási nehézségeket merész bátorsággal és lankadatlan kitartással küzdött le, onnan meritette, ahonnan Zeppelin gróf és a tudománynak sok más nevezetes bajnoka: élő hitéből, mely vallásosságából s Isten iránt való törhetetlen bizalmából. Az ujságok, melyek annyit tudnak a nagy emberről, erről nem szólnak, de annál világosabban kitűnik az saját vallomásaiból. Midőn 2-ik útjára indult, kis könyvtárt is vitt magával. „Mint mindig — írja Hedin — úgy most is helyet foglalt benne a biblia és az énekeskönyv, melyek minden utazásomra elkísértek s most már nagyon elhasználtak.“ A sivatagban történt utazása alkalmával tevéi és kísérői, egy ember kivételével életüket veszítették. Mielőtt elhagyta a pusztulásnak eme helyét, a legszükségesebb dolgokat, melyeket okvetlenül meg kellett menteni, táskájába rakta: ezek között volt a biblia és az énekeskönyv is. Többször magasztalja „Istennek oltalmát, mely utazása éveiben sohasem hagyta el.“ Erősen bizik „abban a hatalmas kézben, mely lépteit oly sokévi magányos bolyongása alatt Ázsiában sivatagokon és hegyeken át vezette.“ Mikor a fent említett veszedelem után egyedül megmaradt kísérőjével s a sivatagban való kimondhatatlanul fáradságos bolyongás után végre egy tamariszkfát pillantott meg, felkiáltott: „Dicsőség Istennek!“ Ujult reménységgel, ujult erővel siettünk tovább s midőn elértük a cserjét, — azt az olajágot, mely a sivatag tengerének partját jelentette — térdre borultunk, *hálát adtunk az Istennek* s állatok módjára rágtuk a nedvdús tüleveleket.“ Végre vízhez jutottak, miről így ír: „Láthatatlan kéz épen ezen áldott vízhez vezetett, melynek szélén összekulcsolt kezekkel megállottam, hogy *hálát adjak az Istennek* kihez e pillanatban oly közel tudtam magamat.“ Még sokat lehetne idézni, amiből az ünnepelt utazó vallásos lelkülete kitűnik. De már ez is eléggé bizonyítja hívó voltát, valamint azt is, hogy a Szentírásból meritett hit a természettudósoknál sem szégyen, hanem talizmán, mely kitartást ad s a természet igazi megismeréséhez vezet.

— **A dán templomépítő társulat** az utolsó 18 év alatt Kopenhágában 25 új templomot emelt, anélkül, hogy az államtól s a városi tanácstól a legesekélyebb segélyben részesült volna. Az egyesület, mely 10.000 aktív tagot számlál, akik mind lutheránusok, mindaddig nem akar nyugodni, míg a mind gyorsabban növekvő városban még 25 templomot nem épített. Alapelve az, hogy *nem szerencsejátékok s egyéb ilyfajta jótékony célokra rendezett intézkedések, hanem csakis önkéntes adományozás útján szerzi be a szükséges összegeket.* Bárcsak mindenütt ezt az elvet követnék; bizony az Istennek nagyobb tetszése s gazdagabb áldása kísérné törekvéseinket.

— **A bécsujhelyi katonai akadémia növendékei** közül 5 áttért az evangélikus hitre. Az akadémiai hatóság vizsgálatot indított meg ellenük. A növendékek kizárás veszélye előtt álltak. Erre egy bécsi ujságban nyilvánosságra hozták az egész ügyet, miáltal a katonaaadémiai fegyelem ellen vétettek. Bécsujhelyi jelentés szerint az áttérés csakugyan fegyelemellenes tüntetésnek veendő. A növendékek közül ugyanis kettő a kath. istentisztelet alatt könyveket olvasott, amiért fegyelmi büntetésben részsíttettek. Mégis, ha meggondoljuk a büntetés súlyos voltát (kizárták őket), úgy nem lehet megmenekülni attól a gondolattól, hogy az áttérés bizonyára súlyosbitólag hatott az ítéletre. A többi hármat fogságra ítélték, mivel áttérésüket még csak ennek megtörténte után jelentették be a házparancsnoknak, holott minden fontos lépésökről már előzőleg kell őt értesíteni. Maturált fiatal férfiakkal szemben ez az álláspont nem igen érthető. *Vajjon, ha az áttérés a katolikus egyház javára történt volna, ép ily kínos precizitással járt volna-e el az akadémiai előjáróság?*

— **A belga missziói egyház** jelenleg 138 községben működik. Az 58 vasárnapi- és 45 missziói iskolát 3922 gyermek látogatja, kik közül 1800 a missziói egyházon kívül álló családból származik. A múlt évben 303 új tagot nyert a missziói egyház, úgy hogy jelenleg 10,770 lelket számlál. Ezekről 35 lelkész, 3 evangélista, 17 kolportőr és 169 önkéntes segítő gondoskodik. Iratok terjesztésére 20 ügynök van alkalmazva, kik 125,054 traktátust osztottak szét, 2707 áhitatossági összejövetelt tartottak, 18,321 családot látogattak meg (köztük 11,807 katolikust) és 350 bibliát, 4930 újtestamentumot 3033 egyes evangéliumot és szentirási részletet és 4848 egyéb vallásos könyvet adtak el. Ebben az áldásos munkájában a belga missziói egyház a németországi evangélikusok részéről is nagysegélyben részesül.

Az angol lelkészek és orvosok, kik a legutóbbi időben a pszichológiai gyógyítási kísérletek s a szuggesztio gyógyító erejének kihasználása terén mindinkább közeledtek egymáshoz, most egyesületet alakítottak, melynek célja a betegek kezelésénél való együttes közreműködés. Már a pán-anglikán kongresszuson is számos egyházi férfiú aziránt emelte fel szavát, hogy a modern lelkész a pszichológia s az emberi test tanulmányozására is fektessen súlyt. Egy nem rég tartott püspöki konferencia ezt az eszmét szintén támogatta s az orvosi tudománnyal való együttes működést kívánta. Az angol lelkészek minden betegségben az isteni akarat harmóniájában való szakadást is látnak s maguk is közre akarnak működni a gyógyításhoz, úgy hogy szuggesztio által a beteg kedélyéletét tisztázzák, máskülönbön azonban az orvosi tudománynak nemesak szabad kezet engednek, hanem öntudatosan vele szövetkeznek is. A lelkészek és orvosok eme szövetkezése nagy érdeklődésnek örvend.

— **A Biblia 412 nyelven.** Sharp János, ki 28 évig vezette a brit-és külföldi bibliatársulat bibliafordításainak kiadását, ezen állásáról a múlt év végén visszalépett. Ez alkalomból működéséről érdekes jelentést tett közzé. Midőn 1880-ban elfoglalta hivatalát, a Biblia 238 nyelvre volt lefordítva, most már 412 nyelven jelen meg. De azért még mindig igen sok a teendő; hiszen csak magán a malaji szigettengeren is több mint 100 nyelv van, melyre még senki sem tudta lefordítani s a 150 indiai nyelv közül is csak 92-nek van bibliai fordítása. Kimondhatatlan nehézségekkel kell a fordítóknak a primitív nyelveknél megküzdenni. Így Afrikában a Niger partján lakó nupé-törzsnél egy szónak 8 különböző jelentése lehet, aszerint amint a kiejtésnél hangsúlyozzák, holott az a nyomtatásban mint *egy* szó szerepel. Rendkívül nehéz feladat áll most a bibliatársulat előtt. Egy Dél-Laoszbán, Annam mellett működő misszionárius rendkívüli fáradtsággal lefordította a Biblia néhány részét a bennszülöttek nyelvére és elküldte munkáját Londonba kinyomatás végett. Az írásjegyek olyanok voltak, hogy külön betűket kellett hozzá készíttetni. Végre elkészült az első kefelenyomat, de mire Laoszba ért, úgy a hittérítő mint neje, akik egyedül tudták volna elolvasni, meghaltak kolerában. A bibliatársulat 1804-ben történt alapítása óta 209 millió Bibliát terjesztett el széles e világban.

— **Kuba szigetén**, melyen amig a spanyoloké volt, egyetlenegy evangélikus gyülekezet sem létezett, mióta a szigetre az éjszakamerikai Egyesült Államok terjesztették ki hatalmukat, a misszió oly fényes eredményt ért el a római katolikus lakosság között, hogy jelenleg 150 evangélikus gyülekezet áll fenn (88 leánygyülekezettel), melyet 96 lelkész és 67 segédlelkész gondoz; 27 kubai ifju pedig evang. theológiát tanul, hogy később mint hitszónokok honfitársaiknak az evangéliumot hirdethessék. Oly rövid időre bizony nagy eredmény!

Persely.

Cselekedjünk jót mindenekkel, *kiváltképen
pedig a mi hitünknek cselédeivel.* Gal. 6, 10.

1909 február 21-től március 20-ig a következő adományokat vettük:

1. **A magyarhoni ág. h. ev. misszióegyesület részére:**

a) *Általános missziói célokra:* Magyar J. lk. Órihodos 1.—, Sztanó S. lk. Tab 1.—, Ev. gyülek. Meszlen 1.—, Steltzer Endre missz. egyesül. v. elnök Pozsony 3.—, Magyarbóly offert. 1.50, Nagybörzsöny adománya 7.10 (belőle 4.10 Roth H. missziói növendék részére), **összesen 14 K 60 f. Eddigi főösszeg 115 K 17 f.**

b) *Egyesületi tagsági díjak 1909-re:* Evang. nőegylet Ágfalva 3 K. **Eddigi főösszeg 31 K.**

2. **A reformáció 400 éves jubileumának belmissziói emlékalapjára:** Poszvék S. nyug. lic. igazg. Sopron 5.—, Maresek J. főgimn. tanuló Nyiregyháza 1.76, Stettner Gy. főesperes Felsőlövő 5.—, Vértesi Z. lk. Magyarbóly 1., Brózik K. lk. Tiszaföldvár 1.—, **összesen 13 K 76 f. Eddigi főösszeg 37 K 76 f.**

3. **A messzinai valdens gyülekezet felsegélyezésére:** Lépesfalva, Schwartz F. J. tan. gyűjtése 1.24, Martony Elek lk. gyűjtése Stósz 55.40, Schöpf Gy. lk. gyűjtése Ecsény 2.36, Hutter R. tan. gyűjt. Lépesfalva —.60, N. N. Ágfalva —.10, Poszvék S. Sopron 5.—, ev. gyűl. gyűjtése Tab 9.70, ev. nőegylet Celldömölk 5.—, ev. férfidalkör Celldömölk 5.—, Kemenesaljai egyházmegye pénztára utján: Bollahida 11.10, Pusztaszentlászló 15.39, Kis-somlyó 5.—, Zalaegerszeg 1.—; — Nagybörzsöny adománya 2.—, Csernye könyöradománya 13.60, **összesen 132 K 59 f. Eddigi főösszeg 187 K 47 f.**

Mindezen adományokat hálásan megköszönve, lapunk perselyét továbbra is előfizetőink s barátaink áldozatkészségébe ajánljuk.

Mivel a messzinai valdens gyülekezet felsegélyezésére rendezett gyűjtést április 20-án lezárjuk, kérjük mindazokat, kik ezen célra adományt szántak vagy gyűjtöttek, sziveskedjenek azt mielőbb hozzánk juttatni.

Szerkesztőség.

A „Missziói Lapok“ kiadóhivatalánál

Ágfalva (Sopronmegye)

kaphatók a *dunántuli ág. hitv. ev. lelkészegylet* kiadásában megjelent remek kiviteli

magyar nyelvű konfirmációi emléklapok.

Továbbá a **Joh. Schrod**t műintézetében, Frankfurt a. M. megjelent remek kiviteli

német nyelvű konfirmációi emléklapok.

25 darab emléklap ára 5 korona. Azonfelül minden egyes darab ára 20 fillér. *Csomagolási, vám- és postadíj minden egyes rendelésnél azonfelül 1 korona.*

A nyelv megjelölésével megrendelt emléklapok a pénz előleges beküldése után, postafordultával szállíttatnak.

Dr. C. Ernst

evang. egyh. műintézetében (Kunstanstalt für Kirchenschmuck)

Berlin W. 9, Köthenerstrasse 16,

kaphatók az összes evangélikus templomi felszerelések, stilszerű s a liturgiai követelményeknek megfelelő kiállításban, jutányos áron. Nevezetesen: urvacsorai edények, oltárterítők, oltárképek, oltári gyertyatartók, oltárszönyegek, oltári feszületek, festett üvegablakok, szószékterítők, beteggyónási szent edények, csillárok, templomi fali gyertyatartók, keresztelési edények, keresztelő kövek, énektáblák, perselyek, szemfedők stb. stb.

A cég a szükséges tárgyakról szívesen küld **képes árjegyzéket** s kívánatra ingyen szolgál rajzokkal és szövetsmítával.

A calwi könyvkiadó-egyesület

ajánlja a következő kiadásában megjelent s minden lelkészre nézve *nélkülözhetetlen* könyveket: 1. **Calwer Bibellexikon**. *Biblisches Handwörterbuch*, illusztriert. Unter Mitwirkung von Prof. *Delitzsch*, Oberkonsist. Rat *Frohnmeier*, Prof. *Orelli*, Prof. *Schlatter* u. a. redigiert von Dekan Lic. Theol. Prof. *Zeller*. II. átnézett kiadás. 992 lekszikonalakú oldal, képpel, térképekkel s számos illusztrációval. Fűzve 8 márka, félbörkötésben 10 márka.

E bibliai lekszikon minden bibliaolvasónak van szánva. Mindenről, ami a Szentírás megértéséhez szükséges, felvilágosítást nyújt; rövidesen összefoglalva adja a bibliai bevezetés szükséges ismertetését. A nyelvezet világos s egyszerű embernek is könnyen érthető. Különösen a theologusra nézve a bibliai lekszikon szinte nélkülözhetetlen kézikönyv.

2. **Calwer Bibelkonkordanz** oder vollständiges biblisches Wortregister. II. javított kiadás. — 11.—20. ezer. 1456 lekszikonyolcadrétű oldal. Fűzve 6 márka. Félbörkötésben 8 márka.

A legmegbízhatóbb, legteljesebb s gyakorlatilag leghasználhatóbb bibliai szójegyzék, mely minden lelkészre nézve, aki népiesen, alakilag s tárgyilag az evangélikus szószéknek megfelelően akar predikálni, vagy aki textusát a Szentírás szókincsé és szelleme alapján akarja megérteni, nélkülözhetetlen.

Ezen, valamint az ezen kiadó-egyesületnél megjelent többi mű is: **Calwer Vereinsbuchhandlung, Stuttgart** cím alatt rendelhető meg. — **Könyvárjegyzék ingyen és bérmentve.**